

DE KATHOLIEKE PERS

MAANDORGAAN VAN DE NEDERLANDSE ROOMS-KATHOLIEKE JOURNALISTENVERENIGING

VERSCIJNT ELKE 15e VAN DE MAAND
ABONNEMENTSPRIJS f 2.50 PER JAAR
ADVERTENTIEPRIJS: f 4.— PER 1/12 PAG.

VERANTWOORDELIJK REDACTEUR:
G. P. BON,
WEIMARSTRAAT 140, DEN HAAG, TEL. 330619

REPORTAGE ONDER DE NIEUWE VERHOUDINGEN EN TOESTANDEN.

Causerie van Collega Mr. H. F. A. Geise voor de Groep Zuid-Holland der N.R.K.J.V., die Zaterdag 21 November 1936 te Delft vergaderde.

Deze causerie wordt in het orgaan gepubliceerd, opdat zij een te grondiger voorbereiding zal kunnen zijn voor de over het behandelde onderwerp op de volgende Groepsvergadering voort te zetten discussie; en omdat zij belangrijk genoeg is dat al onze leden er kennis van zullen nemen.

Toen ik de uitnodiging ontving van het bestuur van onze kring, om te spreken over het onderwerp „Reportage onder de nieuwe verhoudingen en toestanden”, heb ik een ogenblik geaarzeld deze uitnodiging te aanvaarden. Ik sta hier anders tegenover U dan wanneer ik zou optreden als de traditionele „spreker van deze avond”, die voor een niet deskundig gehoor fungeert als „de man die het weet”.

Die „nieuwe verhoudingen en toestanden”, U kent ze allen even goed, zo niet beter dan ik en het enige dat ik doen kan, is, enige omstandigheden en feiten in uw herinnering terug brengen en enige beschouwingen, welke u allerm minst nieuw zullen voorkomen, daaromheen groeperen en ordenen, zodat u het vraagstuk wederom in alle scherp te voor den geest komt te staan waarna een gedachtenwisseling zou kunnen volgen.

Deze als „causerie” aangeduide beschouwingen, mogen in de volle zin van het woord zijn een „inleiding” tot gedachtenwisseling; een stem, die een lawine van discussies in het leven roept.

Mijne Heren.

„Nieuwe verhoudingen en toestanden” — het zijn woorden, die visioenen oproepen van wereldstromingen; die de indruk geven van geweldige evoluties in het leven van volken; woorden, die vagelijk aanduiden nauwelijks tastbare kenteringen in de wereld van ideeën. Grote woorden als vaag zichtbare nevelvlekken aan een oneindig uitspannel.

Wij kunnen ze evenwel direct tot tastbare werkelijkheid omtoveren door ze te herleiden tot deze drie, voor ons allen zeer reële begrippen: radio, film, telex. De drie musketiers, die de strijd hebben aangeboden met de reportage van de krant, een strijd, waarin de oude getrouwe krantenverslaggever belangrijk in het nadeel is.

Nemen wij de radio het eerst. Velen van ons kennen het radio-loze tijdperk nog zeer goed. Toen was de verslaggever nog in zijn glorie-tijd; er waren weliswaar reeds persbureaux, die de redacties iedere dag met perspakjes verblijdden, maar als er in stad en omgeving iets te doen was, bij elke brand, die er uitbrak, bij elke spoorwegramp of auto-ongeluk in de wijde omtrek, altijd

was het de verslaggever, die er zelf op uit trok. Hij kwam, zag en overwon tijd en afstand.

Een pittig, puntig verslag was het resultaat van eigen waarneming, was het resultaat van eigen waarneming en eigen speurzin. En als hij de vrucht van zijn haastige en intensieve arbeid nog die eigen avond in de krant zag afgedrukt, dan wist hij, dat zijn dag goed was geweest.

De radio kwam en werd toegejuicht als een belangrijke verbetering. Dat was zij ook inderdaad. De aarde werd kleiner en kleiner; het was geen kunst meer de zeeën en werelddelen in enkele ogenblikken tijd te overbruggen en de pers maakte gretig gebruik van de nieuwe mogelijkheden. Was er bijv. in Amsterdam een voetbalwedstrijd, dan werd door Vaz Dias tijdens de wedstrijd in code een verslag doorgegeven naar de redacties der bladen, waardoor het mogelijk was door middel van bulletins de wedstrijd op de voet te volgen. Vóór de bureaux der redacties zag het zwart van de mensen. De radio stond in dienst van de pers en zij bewees onschatbare diensten.

Maar al spoedig had de knecht het bedrijf van zijn baas geleerd en begon een eigen concurrerend zaakje. Ooggetuige-verslagen kwamen via de omroeporganisaties ongecodeerd uit de luidspreker; het publiek had de bulletins aan de redactie-bureaux niet meer nodig; de wedstrijd werd (en wordt nog) gratis aan huis bezorgd in hoor-vorm. En tegenwoordig kan H.M. de Koningin geen standbeeld meer onthullen, kan er geen Troonrede worden uitgesproken, kan de Prinses zich niet verloven of trouwen, kan er geen devaluatie plaats hebben of de radio brengt heel Nederland in direct contact met de gebeurtenis zelf. Vorstelijke personen spreken onmiddellijk tot hun volk via de radio. Colijn stelt ons per radio gerust voor wij gaan slapen en spreekt ons vaderlijk toe bij het ontwaken en dwars door alle grenzen heen klinken de stemmen van Hitler, Goering of Göbbels, Mussolini, Blum, Eden of welken staatsman dan ook, de huiskamers binnen.

Daar kan geen krant tegen op.

De krantenreportage heeft ongetwijfeld een veer, moeten laten in de strijd met de radio, maar overwonnen is zij geenszins. De krant is door het radio-verslag niet overbodig geworden; het gesproken woord kan het geschreven woord niet verdringen. Wij weten het allen, dat het verslag van een vergadering door niemand zóó intensief gelezen wordt als door den vergadering-bezoeker zelf. Wie een ongelukje op straat heeft meegemaakt, speurt 's avond naarstig in zijn lijfblad naar het verslag, en wie in de radio iets gehoord heeft, zal met des te groter belangstelling de krant opslaan om nog eens te lezen wat hij gehoord heeft.

De concurrentie van de radio is derhalve niet moordend; in vele gevallen kan men zelfs constateren, dat de radio de belangstelling voor de (immers uitvoeriger en meer gedetailleerde) krantenberichtgeving opwekt en verlevendigt. Maar..... met de al-

leenheerschappij van de krant is het uit, sinds de aether-publiciteit haar entrée heeft gedaan.

Een tweede rivaal is sinds betrekkelijk korte tijd de film.

Wat men niet horen kan, kan men tegenwoordig gaan zien op ieder uur van de dag.

Het eerst zijn de wekelijkse journaals in de bioscoop-programma's gekomen en daarna verzezen de Cineac's, die van de vroege ochtend tot de late avond niets anders doen dan draaien en voor een paar dubbeltjes het wereldnieuws in beeld brengen, zoals geen reporter met zijn best versneden pen dat kan.

Nu zal een boksmatch tussen twee knock-koningen in New York, een sensationele rugby-wedstrijd of een militaire parade in Rio de Janeiro ons geen kwaad doen. Evenmin zullen wij te lijden hebben van de flitsen Spaanse burgeroorlog of van Mussolini van voren, van achteren en van boven bekeken. Maar als wij zien, hoe bij gebeurtenissen als de verloving van prinses Juliana en straks weer bij de huwelijksvoltrekking te Den Haag drommen mensen zich dag aan dag verdringen om alles te zien wat de camera heeft kunnen kiekken, dan vragen wij ons toch wel eens met enige bezorgdheid af, of deze concurrentie ons op de duur, bij het voortschrijden der Cineac-ontwikkeling geen afbreuk zal doen. De radio spreekt en de beelden op het witte doek spreken; zal de zoveel kalmere stem van de krant het tegen deze twee schreeuwers kunnen volhouden?

Op het oogenblik nog wel.

Men bedenke, dat de volgorde bijna nimmer zal zijn: radio, Cinéac, krant — maar steeds: radio, krant, Cineac. Eerst horen, dan lezen en pas daarna zien.

Ik geloof, dat wij hier twee tendenzen moeten onderscheiden, welke tegen elkander in werken.

De een zal door al die publiciteit worden aangespoord om zich op de hoogte te houden en daardoor tot het lezen van de krant en de krantenverslagen worden aangezet; een ander zal zich de tijd niet gunnen om te lezen wat hij uit de eerste hand horen kan en bovendien nog veel gemakkelijker kan gaan zien. De één zal zich onbevredigd gevoelen na het luisteren naar een radio-verslag, omdat hij er slechts half bij was, n.l. alleen met het oor, en die onbevredigdheid trachten aan te vullen met lezen; de ander, de meer oppervlakkige, vindt het veel belangrijker een brok uit de eerste hand te hebben gehoord en een flits in de Cineac te gaan zien, dan zich te vermoeien met een kranten-verslag.

Twee tegenstrijdige tendenzen, die elkander vrijwel neutraliseren. De gemakzuchtigen, de oppervlakkigen, de luchtigen van aard laten de krantenreportage ongelezen; de meer ambitieuzen, de weetgierigen vinden juist in het feit, dat door radio en Cineac thans iedereen met alles op de hoogte is, een prikkel om de krantenreportage op te zoeken.

Toch werkt de Cineac al weer mee om het geschreven verslag een stukje te degradëren. Zolang men de enige is, die iets weet te vertellen, wordt men meer gewaardeerd, dan wanneer men net goed genoeg is om aan te vullen, wat men reeds weet.

De radio plukte derhalve de eerste veer uit de trots opgestoken staart van den reporter; de film, de Cineac trok de tweede veer eruit, ... maar de staart zelf bleef altijd nog fraai genoeg om er mee te kunnen pronken. De verslaggever was nog geen overbodig meubel geworden.

Nu komt het jongste product der rusteloos voortschrijdende krantenontwikkeling zijn joyeuse entrée maken, de eeuwig ratelende telex.

En ik zie den krantenverslaggever — Shakespeare moge mij de diefstal van zijn vondst vergeven — ik zie den krantenverslaggever al met dat luidruchtige rammelding in zijn hand peinzend zitten aan de rand van een geopend graf — zijn graf! — en met wijlen Hamlet mediteren: „To be or not to be, that is the question”. De telex is geen gevaar voor de belangrikheid van of de publieke belangstelling in het krantenverslag en de kran-

tenberichtgeving als zodanig; de telex bedreigt den reporter zelf in zijn bestaan.

In een rede, welke de heer D. Hans, de voorzitter van de Nederlandse Journalistenkring, op 24 Oct. j.l. gehouden heeft voor de algemene vergadering van die kring — in welke rede hij hetzelfde onderwerp besprak, dat ons thans eveneens bezig houdt — schetste hij de neergang van de reportage als van een wilde bergbeek, welke thans een keurig gegraven maar levenloos kanaaltje is geworden, en van den reporter, die van een romantischen bohémien gedegradeerd is tot een notaris-klerk — aldus de heer Hans.

„Humoristisch, en zielig tegelijk, is het om te zien hoe hij af en toe nog zijn besnoeide vlerken poogt uit te slaan, door van een paar centimeters afzonderlijk nieuws een meter te maken, een kauwgummie-journalistiek die enige beruchtheid gaat krijgen, of hoe hij het mechanische, van de telex ontvangen nieuws, enigszins verandert, enigszins bootseert, een paar tierlantijntjes er bijmaakt en er dan boven zet: „Van onzen eigen correspondent”. Het publiek loopt er misschien in; de vakgenoot niet. Alle variatie is weg. Er is een vlakke uniformiteit, die ook het geestelijk-sportieve doodt, dat vroeger in de vrije concurrentie gelegen was. Wij hebben alles allemaal en alles allemaal gelijk en omdat we alles moeten hebben, moeten de kleurloosheid en het mechanische van het nieuws ten top worden gedreven, moet elk persoonlijk cachet aan de reportage ontbreken. Een paar stappen verder, en de mechanische journalist is uitgevonden als verlengstuk van de telex. Dan zullen er geen houtjes genoeg zijn om op te bijten voor hen, die zich nog journalist gevoelen”. Zo is het inderdaad; wij weten, dat er alle reden is voor dit bittere commentaar.

Maar dan dringt zich ook vanzelf naar voren de vraag: moeten wij dit alles maar goedsmoeds aanvaarden of dienen wij ons te weer te stellen?

Nemen wij de invloed van radio en film het eerst.

Ik geloof niet, dat er iemand van ons zo optimistisch zal zijn, dat hij menen zou die invloed te kunnen terugdringen. Voor een succesvolle actie bestaat niet het minste perspectief. Straks komt zich de televisie voegen bij dit tweetal en wij zullen de eersten zijn, om 't publiek enthousiast te maken voor dezen nieuwen concurrent, gelijk wij dat ook gedaan hebben met de twee andere. Zo zijn wij nu eenmaal; de ontwikkeling van nieuwe mogelijkheden tegenhouden, dat ligt allerminst in onze aard.

Wanneer wij ons staande willen houden als eerste en oudste vorm van publiciteit, dan zullen wij onszelf moeten aanpassen, bij elke nieuwe technische vinding en deze vinding ons ten nutte moeten maken.

Hoe dat moet en hoe dat kan van elk onderdeel der reportage, is een kwestie van techniek, waarop ik hier niet nader behoef in te gaan.

Slechts op één onderdeel kunnen wij er in slagen om een bepaalde ontwikkeling te stuiten of althans te beperken; dat is n.l. het doorzenden van berichten door de radio. Het is mogelijk, om tussen de omroeporganisaties en de pers een overeenkomst te treffen tot afbakening van zekere grenzen. Op het oogenblik bestaat reeds zo'n overeenkomst tussen de Omroepen en het A.N.P., dat de berichtgeving 's avonds verzorgt. Bij een straffe organisatie onzerzijds kan deze regeling bestendig blijven of zelfs wat strakker worden aangehaald, naar gelang van de gebleken wenselijkheid. Dat is één kant van de kwestie.

Er is evenwel nog een zijde, een m.i. veel belangrijker zijde. Journalisten zijn niet louter en alleen berichtgevers, zij zijn vooral voorlichters. Een krant — en een Katholieke krant op de eerste plaats — heeft een zending te vervullen. Een goed journalist geeft niet zonder meer berichten door, zoals een foto critiekloos het beeld weergeeft dat door de lens van de camera is binnengevallen. Een journalist ordent zijn materiaal, kiest en keurt en geeft zijn eigen oordeel. De krant moet leiding geven

op elk gebied.

Ik verwijs hierbij naar de rede van onzen Geestelijken Adviseur, prof. Titus Brandsma, afgedrukt in ons orgaan van 15 November. En ook de heer Hans zeide het in zijn meergenoemde rede voor de Ned. Journalistenkring: „De voorlichting, de beschouwing, het artikel, de periodieke dagelijkse invloed: ziedaar wat 't geheel eigene blijft van onze pers”

In de algemene voorlichting ligt het zwaartepunt van onze taak. De heer Hans constateerde op dit punt een tekort in onze pers en ofschoon wij niet kunnen zeggen, dat de Kaholieke pers in ons land te weinig voorlichting geeft op godsdienstig en politiek gebied, kan het toch m.i. geen kwaad er nog eens op te wijzen, dat in de voorlichting op elk gebied onze grote kracht ligt in de concurrentie-strijd met de nieuwe vormen van publiciteit.*)

Nu de telex!

Zoals wij gezien hebben vormt de telex een geheel andere soort bedreiging. Hij bedreigt n.l. niet de krant — integendeel, — maar een zeker deel der journalisten, n.l. de verslaggevers, de reporters. Moeten wij uit solidariteit met onze bedreigde collega's de telex nu (figuurlijk altijd!) bestormen en stuk slaan?

Laten wij voorop stellen, dat de grieven zich niet richten tegen het gebruik van deze machines, die op zichzelf een technische vooruitgang van betekenis zijn, maar tegen twee stromingen, die door de telex tot uiting komen. Deze twee stromingen zijn: 1e het toenemende streven naar rationalisering en mechanisatie der berichten-overbrenging; en 2e het streven van het persbureau een warenhuis te maken, waar alles te koop is.

De rationalisatie en mechanisatie zijn de onvermijdelijke gevolgen van de concurrentiestrijd, van de strijd om het bestaan. Zij zijn een onderdeel van de materiële kant van ons bedrijf, van de krant als handelszaak, als onderneming. Wij, journalisten, vertegenwoordigers van het meer ideële gedeelte van de pers, mogen en moeten zeer zeker waken tegen overvleugeling van het materiële over het ideële, maar wij mogen daarbij nimmer vergeten, dat de krant als „bedrijf” een zeer reële zijde van de pers is, een zijde, waarvoor wij begrip moeten hebben en tonen.

Wij mogen het betreuren, dat dit vak, waaromheen nog — ja nu nog — de charme hangt van het vrijbuitendom, van den bohème, snel op weg is die charme te verliezen; de organisatie en mechanisatie gaan nu eenmaal hun gang en wij zullen ons daarbij..... niet moeten neerleggen, maar moeten aanpassen. De tweede stroming, welke een deel van ons dreigt mee te voeren, is de zucht van het persbureau om ons te overvoeren met copy. Op zichzelf zou dat geen bezwaar zijn, maar de eigen reportage wordt er overbodig door „want de telex zorgt toch voor een verslag”.

Het is niet te loochenen, dat er hierdoor collega's overbodig kunnen worden en gedupeerd kunnen worden. ** Maar moeten wij ons daarom verzetten tegen het persbureau, dat niet anders doet dan wat van een persbureau verlangd wordt? Dat het A.N.P. ons voorziet van alle mogelijke nieuws en zorgt voor meer verslagen dan vroeger mogelijk was, is een vooruitgang. Deze vooruitgang heeft haar schaduwzijde; maar welke verbetering van arbeidsmethode heeft dat niet?

U zult mij tegenwerpen: „Jawel, de telexmethode is wel een nieuwere methode, maar geen betere! Eenheidsworst is het wat uit de telex komt; wij schakelen ons zelf gelijk; wij hebben allemaal hetzelfde; er is geen variatie meer, geen kleur, geen eigen karakter”.

Ja, dat is ongetwijfeld een nadeel, voor ons persoonlijk, dat krenkt onze vak-trots. Als wij een tiental avondbladen inzien, komen wij overal dezelfde verslagen tegen. Dat is voor ons niet aangenaam. Voor onze lezers — althans voor verreweg het grootste deel van hen — legt dat echter geen gewicht in de schaal en daar komt het toch eigenlijk op aan.

Er is maar één nadeel aan verbonden, dat zowel ons zelf als on-

zen lezers aangaat en dat is, dat op die manier de prikkel wegvalt van de edele wedijver, wie het beste, uitgebreidste en meest vlotte verslag kon schrijven.

Die edele wedstrijd ontvalt ons; dat is jammer. Dat genot, zowel voor ons zelf als voor de — overigens weinige — lezers, die een vergelijking kunnen maken en beoordelen, dat genot wordt thans meer en meer een luxe genot en wij kunnen ons die luxe niet meer blijven permitteren.

Welke krant kan zich nog de luxe permitteren om zijn buitenlands nieuws zelfstandig zelf te verzorgen? Dat deed men 100 jaar geleden, maar thans niet meer; de ontwikkeling is niet tegen te houden.

Een vrij wat ernstiger euvel acht ik het z.g. vóór-verslag. Dat is een ontaarding van de verslaggeverij, weliswaar niet daterend van de invoering van de telex, maar die toch met de telex een onrustbarend karakter is gaan aannemen.

Ik bedoel hier niet het vooruitzenden en het van te voren zetten van een redevoering, welke op schrift was gesteld, — daartegen is weinig bezwaar — maar het fantaseren van een compleet verslag van plechtigheden nog voordat zij hebben plaats gehad. Staaltjes hiervan zijn ons allen bekend. Maar ook hier is het weer niet de telex van het A.N.P. die de ware schuldige is, maar is het de onderlinge concurrentie, die zucht om zo snel mogelijk te zijn en niet achter te raken bij anderen, die ons dwingt onze toevlucht te nemen tot een methode, welke eigenlijk minderwaardig is.

Maar is er dan nies tegen te doen? Is er geen afspraak te maken, dat wij ons niet zullen bezondigen aan een dergelijke verlakkerij van onze lezers?

Zeker, wij zouden kunnen afspreken, om de verslagen op een zodanige tijd in de kranten te publiceren, dat een voor-verslag onnodig is. Wij zouden hiermede de onderlinge concurrentie der dagbladen kunnen uitschakelen, maar niet de concurrentie bijv. met de Cineac.

Wie van ons gelooft echter dat het in de huidige omstandigheden gelukken zou, een dergelijke afspraak te maken en te handhaven?

Het is een conflict tussen „willen”, „moeten” en „kunnen”. Wij willen eerlijk zijn, maar moeten vlug zijn en wij kunnen die twee niet combineeren wegens de traagheid van ons procedé. Wanneer de techniek dit conflict niet oplost, dan zullen wij, vrees ik, moeten wachten totdat de corporatieve bedrijfsorganisatie haar beslag heeft gekregen. Misschien zou iemand het denkbeeld kunnen opperen, dat een bindende regeling ook in ons huidige Staatsbestel te bereiken is door de mogelijkheid van het verbindend verklaren van ondernemers-overeenkomsten. De wet tot het algemeen bindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten heeft echter alleen betrekking op bedingen en besluiten, economische verhoudingen betreffende en ik zie in een dergelijke overeenkomst toch meer een morele dan een economische „verhouding”. Op die klip zou de opzet reeds stranden, — gesteld al, dat er een overeenkomst tussen

*) In verband hiermede merkte collega v. Nierop na afloop der causerie op, dat een middel om de lezers aan hun blad en de voorlichting van hun blad te binden, zou kunnen worden gezocht in het signeren der artikelen. Deze kwestie heeft al meer pennen in beweging gebracht, doch kan in het licht der zich wijzigende verhoudingen opnieuw onder de aandacht worden gebracht.

Een ander vraagstuk, dat zich hierbij aansluit is dat van de wetenschappelijke vorming van den journalist(!)

**) Er is ook een andere mogelijkheid denkbaar. Het was collega v. Dam, die daarop wees. Het feit, dat nu ook de plaatselijke pers ruim voorzien wordt van allerlei nieuws, opent voor de „kleinere” pers de mogelijkheid tot grotere bloei en daardoor tot opname van meer redactie-personeel.

diverse „ondernemers” van de dagbladpers tot stand gebracht zou kunnen worden. Moeten wij de oplossing misschien zoeken in een actie zoals „Ons Nooren” gevoerd heeft, die schreef, dat het blad het door het A.N.P. gefantaseerde verslag der Koninklijke huldiging in Amsterdam niet opnam, zowel uit respect voor zijn lezers als uit eerbied voor de vorstelijke personen? Dit standpunt is weliswaar zeer ruiterslijk en ridderlijk, maar ik vermoed, dat verschillende lezers van dit blad die eigen avond nog naar een concurrerend blad gegrepen hebben. Laten wij hopen, dat dit inderdaad fiere gedrag het blad geen schade heeft berokkend. Is dat defaitisme? Mogelijk wel, maar dan toch een defaitisme, steunend op de onbarmhartige realiteit.

Ten slotte nog een euvel van de telex, althans van het zich door dit ratelinstrument uitende A.N.P. Wij kunnen dit euvel gevoelig uitbreiden tot alle persbureaux, voor zover zij zich op dat terrein wagen.

Zolang het persbureau — in 't algemeen genomen — zich beijvert ons te overstromen met berichten en verslagen, kunnen wij („wij” d.w.z. wij journalisten in 't algemeen; de verslaggevers denken er anders over) — kunnen wij daar vrede mee hebben; maar geen vrede mogen wij hebben met critieken en met alle mogelijke artikelen en beschouwingen over allerlei onderwerpen. Zelfs de redactie kan niet overal verstand van hebben, maar hier betreedt het persbureau toch zozeer het eigen terrein van iedere krant afzonderlijk, dat wij met die artikelen dubbel voorzichtig moeten zijn. Zolang wij kunnen moet hier eigen werk geleverd worden. Scherpe grenzen zijn hier niet te trekken, maar ik meen er nogmaals voor te mogen waarschuwen — mede in verband met het problemen-complex, dat ons thans bezig houdt — geen terrein prijs te geven, dat wij voor ons zelf dienen te reserveren; het terrein n.l. van de leiding en de voorlichting in de chaos der ideeën. Dat is onze eigen roeping. Dat is ook ons behoud tegen de opkomende vloed van nieuwe toestanden en verhoudingen.

R. K. JOURNALISTENVERENIGING NOORD-HOLLAND.

DE TELEX EN DE PERS.

De R.K. Journalistenvereniging Noord-Holland kwam bijeen op Zaterdag 14 November j.l. in hotel „Polen” te Amsterdam. De belangstelling was vrij groot.

De voorzitter, de heer H. Baron van Lamsweerde, heette de aanwezigen welkom, deed mededeling van verschillende berichten van verhindering en spoorde aan tot trouw bezoek van de vergaderingen. Deze dienen om de onderlinge band van vriendschap en saamhorigheid te versterken en daarom is het te veroordelen, dat sommige leden wegblijven, omdat zij tegen enkele collega's een parti-pris hebben. Om het vergadering-bezoek te animeren heeft het bestuur besloten, dat de verder afwonende collega's een tegemoetkoming kunnen ontvangen in de reiskosten, indien zulks gewenst wordt.

Daar de notulen der vorige vergadering, wegens de afwezigheid van den secretaris, die door ziekte verhinderd was, niet konden worden gelezen, werd onmiddellijk met de afwerking der agenda begonnen.

De heer J. H. van Oosten hield een korte inleiding over de ideële en materiële kant van het telex-systeem. Na zijn voldoening te hebben uitgesproken over het feit, dat het telex-vraagstuk ook een onderwerp van bespreking uitmaakt in telex-vraagstuk ook een onderwerp van bespreking uitmaakt in de Nederlandse Journalistenkring, stelde hij voorop, dat het geenszins zijn bedoeling was zich tegen de uitvinding als zodanig

te keren, maar hij wees er op, dat alle journalisten bezwaren moeten maken tegen de toepassing daarvan, zoals die momenteel plaats heeft door het A. N. P. De z.i. veel te uitgebreide berichtendienst door middel van de telex verspreid, werkt de centralisatie van de berichtendienst en de uniformering van een belangrijk deel van de inhoud der couranten in de hand. Dit betekent een achteruitgang van het peil der Nederlandse Journalistiek in het algemeen en een gevaar voor de katholieke journalistiek. Hij bereurde het daarom, dat de directeuren bij de reorganisatie van het persbureau Vaz Dias, geen overleg hebben gepleegd met de journalisten-organisaties.

Het A. N. P. beperkt zich niet tot de zakelijke berichtgeving, maar strekt zijn zorgen ook uit tot het terrein van de voorlichtingsdienst. Voor berichten van zuiver zakelijke aard is een bureau als het A. N. P. onmisbaar, maar de uniformiteit der kranten, die er nu het gevolg van is, moet op de duur voor het bestaan van vele kranten — vooral kleine — een gevaar worden. Dat een dergelijke berichtgeving ook het arbeidsveld van de bij de bladen werkzame journalisten verkleint, is ook duidelijk en niet denkbeeldig is het gevaar, dat vele journalisten overbodig worden.

De gevaren van ideële aard zijn niet minder groot. Concentratie van de berichtendienst betekent het concentreren van een belangrijk deel van de volksvoorlichting en dat betekent het bespringen van het denkleven van ons volk; de mogelijkheid een publieke opinie te fabriceren. Het persbureau-nieuws werkt verlamdend op de activiteit der journalisten. In plaats van zelf de bouwstoffen voor het verslag of een beschouwing te verzamelen grijpen zij naar het aangevoerde materiaal en men laat door Amsterdamse journalisten zeggen wat zij met critisch oordeel aan hun lezers moesten voorzetten, schiften en kleuren naar de aard en de behoeften van het volksdeel en de streek, waarvoor hun couranten bestemd zijn. Er gaat van een dergelijke journalistiek geen of te weinig opbouwende kracht uit. Voor de katholieke journalistiek is de kleurloosheid van deze soort berichtendienst een groot gevaar.

Met grote nadruk legde spr. de noodzakelijkheid vast, dat de katholieke journalistiek, zeker voor haar specifiek katholieke voorlichting, moet steunen op katholieke nieuwsbronnen, en thans ziet men het gebeuren, dat het A. N. P. van katholieke acties, gebeurtenissen en vergaderingen aan katholieke kranten verslag levert. Het is niet sprekers bedoeling, het A. N. P. van het verwerven van katholiek nieuws uit te sluiten. Er zit een goede kant aan, nog afgezien van collegialiteits-overwegingen, dat de niet-katholieken over onze aangelegenheden objectief worden ingelicht. Maar het is dwaas, dat niet-katholieke journalisten over katholieke aangelegenheden inlichtingen verstrekken aan katholieke couranten en aan katholieke lezers en dat de katholieke journalisten voor hun beschouwingen afgaan op mededelingen van niet-katholieke collega's die hoe objectief en betrouwbaar zij ook mogen wezen, de sensus catholicus missen, die wij voor elke katholieke berichtgeving een eerste vereiscente acht. Hiermede wordt niets kwaads bedoeld aan het adres van de verslaggevers, verbonden aan het A. N. P.

Naast bemiddeling van de journalisten-organisaties voor door mechanisatie eventueel werkloos geworden journalisten moet de grote strijd tegen de telex door de journalisten zelf worden gevoerd. Zij moeten de tegenwoordige schablone-journalistiek vervangen door eigen werk. Zij moeten de directies en de lezers overtuigen, dat de courant pas waarde krijgt door het eigen werk van de daaraan verbonden redacteuren, die aan hun blad door hun werk eigen karakter en sfeer geven.

Naar aanleiding van deze inleiding ontstond 'n uitvoerige en geanimeerde gedachtenwisseling, die gelegenheid gaf enige misverstanden op te helderen. Tenslotte werd het bestuur opgedragen de gedachten van de vergadering in een motie vast te leggen. Deze luidt als volgt:

„De R.K. Journalistenvereniging Noordholland in vergadering bijeen op 4 November 1936; gehoord de inleiding en de besprekingen over het Telex-vraagstuk;

van oordeel, dat de huidige berichtendienst van het Algemeen Nederlands Persbureau door middel van het Telex-apparaat het gevaar met zich brengt de schablone-journalistiek in de Nederlandse couranten te bevorderen en daardoor de geestelijke waarde van de Nederlandse journalistiek op bedenkelijke wijze te nivelleren;

spreekt de wenselijkheid uit, dat het A. N. P. bij de verspreiding van nieuws door middel van de Telex zich méér beperke tot de zakelijke berichtgeving en zich liefst niet inlate met voorlichtingsdienst;

spreekt verder de wenselijkheid uit, dat alle Nederlandse journalisten de berichtgeving van het A.N.P. zoveel mogelijk slechts als een hulpdienst zullen gebruiken en het lezend publiek zullen gewennen aan eigen werk, aan eigen sfeer en aan eigen voorlichting in hun courant;

gaat over tot de orde van de dag”.

Hierna hield collega van Domburg een causerie over zijn ervaringen in Sovjet-Rusland. Op buitengewoon onderhoudende en amusante wijze vertelde hij van zijn in Rusland opgedane indrukken.

Vóór het sluiten der vergadering werd door een der aanwezigen aan het bestuur dank gebracht voor het beleggen van deze zeer interessante bijeenkomst.

GELIJKSCHAKELING.

Het nieuwste op het gebied der kranten-verslaggeverij is de telex. een kort woord voor een zeer ingewikkelde zaak. Op een persbureau in Amsterdam zit een juffrouw voor een schrijfmachine en tikt een bericht of een verslag neer en op hetzelfde ogenblik tikken op de redactie-bureaux van idem zoveel dagbladen in het gehele land soortgelijke schrijfmachines mee, welke ten behoeve van de redacteuren op hun bureaux het bericht of het verslag „persklaar” afleveren. Alles electrisch-telefonisch. Dus geen telefoon-gesprekken meer, geen radio-uitzendingen, die toch altijd nog het tijdverlies van het overschrijven opleveren. Neen, de copy komt zo maar het redactie-bureau binnenstromen en men behoeft niets anders te doen, dan de reeks van nieuwsberichten, beursberichten, verslagen van Kamer en Provincie, jubilea en wat al meer, van de redactie naar de zetters te dragen en ze aan de zetters te overhandigen.

Wat lijkt op het eerste gezicht allemaal heel praktisch en handig, maar men zie de grote bezwaren die verbonden zijn aan een dergelijk systeem van nieuwsverspreiding niet over het hoofd. Bezwaren vooreerst van de kant van den journalist. Zijn functie wordt op velerlei terrein ingekrompen tot een onbelangrijk radertje in het krantenwerk. Hij behoeft niet meer persoonlijk op reis te gaan om de gebeurtenissen en vergaderingen te gaan „verslaan”. Immers, vlugger dan hij zijn copy op de redactie gebracht heeft, is het verslag reeds binnengekomen van dat automatische monstrum, dat men telex noemt.

Een merkwaardig voorbeeld beleefden wij dezer dagen op de vergadering van de partijraad van de katholieke staatspartij te Amsterdam. Daar waren — de aard van de gebeurtenis in acht genomen — buitengewoon weinig journalisten aanwezig. Behalve de Amsterdamse dagbladen en de verslaggever van het A.N.P. (de man van de telex) zaten er slechts enkele redacteuren van provinciale kranten. Merkwaardig genoeg waren het vrijwel uitsluitend de Limburgse bladen, die allen een afgezant naar Amsterdam gezonden hadden, terwijl de vele overige grote dagbladen in de provincie schitterden door afwezigheid. Wat zouden ze ook?

Wanneer ze het telex-verslag namen, kregen ze het er allemaal nog in voor het Zaterdagnummer, terwijl, wanneer ze een verslaggever naar Amsterdam stuurden, dan zou het eerst Maandag worden voor ze hun lezers konden inlichten. De keus was dus vlug gedaan en men stelde zich tevreden met het verslag, dat de Telex-man geliefde door te sturen.

Wat is nu het gevolg hiervan? Enerzijds een versnelde verslaggeving en een bezuiniging (men behoeft immers geen reis en verblijfkosten te maken) maar anderzijds een gelijkgeschakeld verslag, dat men in alle kranten volkomen hetzelfde kan aantreffen.

En wat moet men nu kiezen? O.i. moet men niet al te zeer toegeven aan de waanzin van een noodzakelijke snelle verslaggeving waar het gebeurtenissen betreft als deze. Wanneer het gaat om berichten, om branden en moordaanslagen, dan is het logisch, dat men de snelste weg kiest om tot publicatie te kunnen overgaan. Maar verslagen van belangrijke vergaderingen, die ook een dag en een week later nog hun belang gehouden hebben, kunnen rustig een dagje later komen, zonder dat de publieke zaak er ook maar enigszins schade bij behoeft te lijden.

Het gevolg van een dergelijke overhaaste verslagmethode is, dat de kranten langzaam aan hun individualiteit verliezen, een gelijk beeld vertonen, kortom slachtoffer worden van een gelijk-schakeling, die de kranten enerzijds zeggen te verfoeien, maar die ze langs de andere kant met vlag en wimpel binnen halen. En hier rijzen de bezwaren, die de krantenlezer voornamelijk betreffen. De meeste Nederlandse bladen zijn met een uitgesproken eigen opinie. Deze zijn het liefst gelezen, omdat de Nederlander nu eenmaal een consequent mens wil zijn, die ook in zijn dagblad een levenshouding of overtuiging tot uitdrukking wil zien gebracht, die in grote lijnen aansluit bij zijn persoonlijke opinies.

Bij de alleenheerschappij van de Telex verdwijnt deze individualiteit. De lezer, de katholieke, de protestantse, de liberale of de vrijzinnige krijgt het verslag onder de neus, dat door een zekere mijnheer X. geschreven is. En deze heer X. kan nóg zo betrouwbaar of objectief wensen te zijn, toch is zijn verslag een dode zaak geworden naast de persoonlijke verslaggeving, die vroeger door de journalisten voor hun eigen blad geschiedde.

Men zal misschien zeggen, dat een verslag maar een verslag is en dat de bladen toch ieder op hun manier commentaar kunnen leveren, ter voorlichting van hun lezers, maar men vergeet dan, dat commentaar eigenlijk alleen maar gegeven kan worden door iemand, die de betreffende bijeenkomst heeft bijgewoond en de geest van het gesprokene heeft aangevoeld, terwijl bovendien ook de verslaggeverij als zodanig een kunst is, waarin de individualiteit van den verslaggever wel mee mag spreken, wat in het geheel niet zeggen wil, dat daarmee de objectiviteit geschaad zal worden.

't Is daarom, dat wij de Telex als verslag-machine allerminst kunnen bewonderen en we een terugkeer tot de oude toestand van persoonlijke verslaggeverij zeer zouden toejuichen ten voordele van de redacties zowel als van de lezers.

Aldus „De Zuid-Limburger”.

ANTWOORD AAN DEN HEER WESSELING.

Het zij mij vergund nog eenmaal terug te komen op het, in vriendelijke vorm gestelde antwoord des heren Wesseling op mijn vraag in het October-nummer van ons orgaan.

Die vraag kwam hierop neer; of de heer W. thans nog vrijheid vindt om met zijn actie voor de K. D. P. door te gaan, zo ja, of hij zich dan nog thuis voelt tussen ons, die in principiële zin zo-
ver van hem blijken af te wijken.

Het antwoord van den heer Wesseling luidde o.m., dat, zolang hij zich met de doelstelling onzer Vereniging kan verenigen en zolang hij aan de eisen van het lidmaatschap voldoet, hij zich niet alleen goed thuis voelt, maar het lidmaatschap als zijn plicht acht.

Nu kan, in dit verband, alleen met het laatste motief rekening worden gehouden.

Voldoet iemand in de omstandigheden van den heer W. inderdaad nog geheel aan de eisen van ons lidmaatschap? Ziehier een nieuwe vraag, die ik niet anders dan met droefheid in het hart stel.

Onze vereniging toch is niet in de enge zin een vak- of standsorganisatie.

Wel is zij, bij mijn weten, letterlijk een vereniging van Katholieke journalisten, mede ter behartiging van de belangen van den Kath. journalist, van de Katholieke journalistiek en, zo doorgeredeneerd, van de Kath. zaak.

Dit mag, ja moet, m.i. nu worden verwacht van een lid dezer vereniging, dat hij voor honderd procent de sensus catholicus bezit, met zijn consequenties van volgzaamheid, gehoorzaamheid, enz. aan het Kerkelijk Gezag.

Wanneer nu de Hoogwaardige Bisschoppen van Nederland aan de Katholieke leken de dringende wens doen horen, dat zij, in het specifieke belang der Kath. zaak de politieke eenheid bewaren, zal geen oprecht leek (en zeker geen vooraanstaand leek, die de Kath. journalist toch is) lust en aanleiding vinden om tegen zijn Bisschoppen in te gaan.

Doet hij dit toch, dan ontbreekt er stellig iets aan genoemde sensus (denk maar eens aan de halsstarige „Katholieken” in de N.S.B.).

Hij wordt een onbegrijpelijke figuur (we zullen maar geen harder woord gebruiken) in wat zijn eigen kring moest zijn.

Dit is dan mijn zakelijk antwoord aan den heer W., dat ook voor het andere vraagdeel gelden kan.

Deed ik echter mijn gemoed spreken, dan zou ik den heer Wesseling rechtuit en zonder omhaal van allerlei detail zeggen:

Wij, Katholieken, mogen ons thans niet verdelen, in het gezicht van zulke vijanden der extremie.

Het is heilige, ijzeren noodzaak, dat wij één zijn en blijven, willen we niet alles verliezen wat onze voorouders en wij zelf met grote inspanning, lang en moeizaam hebben verkregen, óók op 't gebied, geachte collega, der Katholieke Pers, die b.v. in Duitsland „van de aardbodem is weggevaagd”.

Het is, inderdaad, verschrikkelijke ernst, die ons moet bezielen en die de heer Wesseling ten opzichte van beide delen mijner vraag de enige weg moge wijzen. Gelukkig is hij, blijkens zijn schrijven het onvoorwaardelijk met mij eens, dat eenheid der Katholieken, ook op staatkundig gebied, niet alleen begerenswaardig, maar ook voor ons land een noodzakelijkheid kan worden. Tegelijk doet hij een sprankje hoop lichten, met de mededeling der geneigdheid van de K. D. P. tot fusie. Het is hier niet de plaats om op dit onderwerp dieper in te gaan, maar wij zouden, terwille van de goede zaak, die den heer W. als mij — ik ben daarvan overtuigd — zeer ter harte gaat, Onzen lieven Heer wel willen smeken om een oplossing, die noodzakelijk is in 't belang van land en Godsdienst. Meer zeggen wij er hier niet van.

Nog één opmerking: Door mij werd de beschaafde toon, waarin de heer W. zijn antwoord gaf, zeer op prijs gesteld, dat hij daarbij toch even gebruik maakte van — we zouden haast schrijven „nazi-methoden”, als in zijn onderkopje, spijt ons.

Onze strijd, heer Wesseling, zij eerlijk, vriendschappelijk en welgemeend, zonder sophisme of spitsvondigheden.

Zo hoort het toch onder Christenen en mensen, die het, ondanks bepaalde meningsverschillen, goed met elkaar voor hebben.

Rotterdam.

KO DE HAAN.

UIT DE VERENIGING

DE LEDENLIJST.

Adresveranderingen. Albert Käller verhuisd van Pieter Saenredamstraat 22, Utrecht naar Plompstorengracht 13, Utrecht.

Bernard Bekman verhuisd van Hoofdstraat 13 Kerkrade, naar Hotel „De Kroon”, Markt Kerkrade.

Leo Speet, Paulinastraat 26, Den Haag.

J. Learbuch, Pompoenstraat 26, Den Haag.

Dr. H. Hoebe, Teteringschedijk 26, Breda.

Rectificatie. In de laatste aflevering van het orgaan stond vermeld als nieuw lid de Heer A. H. van Mourik, Steenstraat 1, Utrecht, dit moet zijn A. H. von Marich, Steenstraat 1, Utrecht. W. L. Baumgarten, Saxen Weimarlaan 20, Amsterdam.

(niet bedankt als lid)

Afgevoerd. C. Hazelzet, Regentesselaan 53, Oegstgeest.

E. J. A. M. Hoornik, adres onbekend.

BESTUURSVERGADERING.

op Zaterdag 28 November in Hotel „Terminus” te Utrecht.

Aanwezig alle bestuursleden, uitgezonderd de heer J. Zwetsloot, die wegens ziekte verhinderd was. Na opening met de Chr. groet wenst de voorzitter collega van Lamsweerde geluk met diens benoeming tot hoofdredacteur van „De Nieuwe Dag”. Vervolgens begroet hij collega Hoebe als opvolger van den heer Bruna, vertegenwoordiger van de groep Noord-Brabant.

De heer L. Stolwijk deelt mede, dat zijn verandering van positie aan de V. K. P. het noodzakelijk maakt, dat hij uit 't bestuur gaat en daarmee tevens aftreedt als penningmeester. Besloten wordt den secretaris te verzoeken tot de volgende jaarvergadering als waarnemend penningmeester te fungeeren, daar anders een extra-ledenvergadering zou moeten worden bijeengeroepen ter verkiezing van een penningmeester. De Secretaris zal deze functie tijdelijk op zich nemen.

In plaats van den heer L. Stolwijk wordt als lid der Contactcommissie aangewezen de heer Bon en als bestuurslid van de K.R.O. de heer H. Baron van Lamsweerde.

Enige ingekomen stukken worden behandeld, waaronder een schrijven van het lid C. Hazelzet, wien in verband met zijn functie aan de redactie van „Het Nationale Dagblad” een schrijven van het bestuur was gezonden. Besloten wordt den heer C. Hazelzet als lid te royeren.

Als gevolg van de onderhandelingen met het bestuur der R.K. Staatspartij, wordt vastgesteld, welke leden voor een kaart voor de Conferenties der R.K. Staatspartij in aanmerking komen.

NIEUWE HOOFDREDACTEUREN.

Collega H. baron van Lamsweerde is benoemd tot hoofdredacteur van „De Nieuwe Dag”, collega J. van Oosten tot hoofdredacteur van de „Nieuwe Haarlemsche Courant”.

INHOUD:

Artikelen: Reportage onder de nieuwe verhoudingen en toestanden. — R.K. Journalistenvereniging Noord Holland, de telex en de pers. — Gelijkschakeling. — Antwoord aan den heer Wesseling **Uit de Vereniging:** De ledenlijst. — Bestuursvergadering. — Nieuwe hoofdredacteurs.